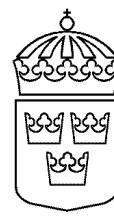

Riksdagens protokoll

2003/04:33

Fredagen den 21 november

Protokoll
2003/04:33

Kl. 09.00 – 09.40

1 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Douglas Brommesson* (kd) avsagt sig uppdraget som ersättare för riksdagsledamot.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade att följande ledamöter avsagt sig sina uppdrag från och med den 24 november:

Per Westerberg (m) som ledamot i riksdagsstyrelsen, som ledamot i trafikutskottet och som suppleant i näringsutskottet,

Anne-Marie Pålsson (m) som ledamot i skatteutskottet,

Per Bill (m) som ledamot i utbildningsutskottet och som suppleant i skatteutskottet,

Göran Lennmarker (m) som ledamot i utrikesutskottet,

Sten Tolgfors (m) som ledamot i socialförsäkringsutskottet,

Gunilla Carlsson i Tyresö (m) som ledamot i utbildningsutskottet och som ledamot i EU-nämnden,

Mikael Odenberg (m) som ledamot i näringsutskottet, som ledamot i EU-nämnden och som suppleant i bostadsutskottet,

Stefan Hagfeldt (m) som ledamot i näringsutskottet,

Beatrice Ask (m) som suppleant i konstitutionsutskottet,

Magdalena Andersson (m) som suppleant i socialförsäkringsutskottet samt

Carl-Axel Johansson (m) som suppleant i arbetsmarknadsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott och EU-nämnden

Talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser från och med den 24 november anmält

Nils Fredrik Aurelius som ledamot i riksdagsstyrelsen,

Mikael Odenberg som ledamot i krigsdelegationen,

Stefan Hagfeldt som ledamot i skatteutskottet och som suppleant i näringsutskottet,
Gunilla Carlsson i Tyresö som ledamot i utrikesutskottet och som suppleant i EU-nämnden,
Per Westerberg som ledamot i socialförsäkringsutskottet,
Sten Tolgfors som ledamot i utbildningsutskottet,
Tobias Billström som ledamot i utbildningsutskottet,
Björn Hamilton som ledamot i trafikutskottet,
Per Bill som ledamot i näringsutskottet och som suppleant i utbildningsutskottet,
Anne-Marie Pålsson som ledamot i näringsutskottet,
Bo Lundgren som suppleant i skatteutskottet,
Carl-Axel Johansson som suppleant i socialförsäkringsutskottet,
Magdalena Andersson som suppleant i arbetsmarknadsutskottet,
Göran Lennmarker som ledamot i EU-nämnden och som suppleant i konstitutionsutskottet samt
Lars Lindblad som ledamot i EU-nämnden.

Talmannen förklarade valda *från och med den 24 november* till

ledamot i riksdagsstyrelsen
Nils Fredrik Aurelius (m)

ledamot i krigsdelegationen
Mikael Odenberg (m)

ledamot i skatteutskottet
Stefan Hagfeldt (m)

ledamot i utrikesutskottet
Gunilla Carlsson i Tyresö (m)

ledamot i socialförsäkringsutskottet
Per Westerberg (m)

ledamöter i utbildningsutskottet
Sten Tolgfors (m)
Tobias Billström (m)

ledamot i trafikutskottet
Björn Hamilton (m)

ledamöter i näringsutskottet
Per Bill (m)
Anne-Marie Pålsson (m)

suppleant i konstitutionsutskottet
Göran Lennmarker (m)

suppleant i skatteutskottet
Bo Lundgren (m)

Prot. 2003/04:33
21 november

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Carl-Axel Johansson (m)

suppleant i utbildningsutskottet
Per Bill (m)

suppleant i näringsutskottet
Stefan Hagfeldt (m)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Magdalena Andersson (m)

ledamöter i EU-nämnden
Göran Lennmarker (m)
Lars Lindblad (m)

suppleant i EU-nämnden
Gunilla Carlsson i Tyresö (m)

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2003/04:95

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:95 av Gudrun Schyman (v) om fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är semester.

Stockholm den 18 november 2003

Näringsdepartementet

Mona Sahlin

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:113 av Bengt-Anders Johansson (m) om rovdjursfrågan

Interpellation 2003/04:120 av Birgitta Sellén (c) om hästsporten som folkrörelse

Interpellation 2003/04:121 av Håkan Larsson (c) om långväga djurtransporter

Interpellationerna kommer att besvaras fredagen den 5 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 19 november 2003

Jordbruksdepartementet

Ann-Christin Nykvist

Enligt uppdrag

Anders Perklev

Expeditions- och rättschef

Svar på interpellation

4 § Svar på interpellation 2003/04:81 om statliga myndigheters opinionsbildning

Anf. 1 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Tobias Krantz har frågat statsrådet Pär Nuder om vilka åtgärder han avser att vidta i syfte att stävja företeelsen att statliga myndigheter använder skattebetalarnas pengar till politisk opinionsbildning.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Det är självfallet viktigt att myndigheternas informationsinsatser sker inom ramen för de uppgifter och uppdrag som beslutats av regering och riksdag. Det måste finnas en klar rågång mellan de politiska beslutsprocesserna å ena sidan och myndigheternas verkställighetsuppgifter å den andra. Jag delar dock inte Tobias Krantz uppfattning att den gränsen håller på att suddas ut. Jag inser att det i vissa fall kan vara en svår avvägning som kräver ett gott omdöme. Jag tycker därför att det är viktigt att frågan uppmärksammas och blir föremål för en öppen debatt.

Tobias Krantz har reagerat på några TV-inslag som ingår i informationskampanjer som Riksskatteverket och Naturvårdsverket för närvarande bedriver.

När det gäller Riksskatteverkets kampanj handlar den om att förändra ungdomars attityder till svartjobb. Finansministern har tidigare i ett interpellationssvar förklarat bakgrunden till kampanjen och konstaterat att den ligger väl inom ramen för myndighetens verksamhet.

När det gäller Naturvårdsverkets kampanj om växthuseffekten bygger den på ett särskilt regeringsuppdrag som verket fått och som riksdagen informerats om i propositionen om Sveriges klimatstrategi (prop. 2001/02:55).

Jag förstår att man kan ha olika uppfattningar om hur enskilda inslag i dessa och andra kampanjer är utformade. Samtidigt måste man inse att konkurrensen om uppmärksamhet i medierna är stor och att myndighet-

erna måste ha rätt att kommunicera sina budskap på de sätt som de bedömer som mest effektiva i förhållande till de målgrupper de vill nå.

Det är min bedömning att de allmänna principer som gäller för myndigheternas informationsverksamhet i stort sett fungerar bra. Som jag tidigare framhållit är det emellertid bra att eventuella gränsdragningsproblem mellan den politiska opinionsbildningen och myndighetsinformationen öppet debatteras. Några särskilda åtgärder därutöver anser jag inte påkallade.

Varje myndighet har således ett ansvar för att informera om sin verksamhet. Bestämmelser om detta finns bland annat i förvaltningslagen och verksförordningen. Informationsinsatser är också många gånger ett viktigt medel i genomförandet av de beslut som riksdag och regering fattat. Att myndigheter inom ramen för sina uppdrag bedriver informationskampanjer och att särskilda myndigheter med informationsuppgifter inrättas ser jag därför som en naturlig sak och helt i överensstämmelse med intentionerna i politiskt fattade beslut.

Självfallet måste det, såsom jag framhållit flera gånger, ställas höga krav på allsidighet och saklighet i den information som myndigheterna svarar för. Här vilar naturligtvis ett stort ansvar på myndigheternas ledning och deras omdöme. Den delegerade ansvarsprincipen som utmärker den svenska förvaltningsmodellen gäller även på informationsområdet. Det är upp till varje myndighet att själv utforma sin informationspolicy och avgöra hur enskilda informationsinsatser ska genomföras utifrån de mål och uppdrag man har.

Jag vill också peka på den dramatiska utveckling som skett när det gäller myndighetsinformation genom informationstekniken och Internet. Genom de satsningar vi gör på 24-timmarsmyndigheter har tillgängligheten till den offentliga informationen ökat kraftigt. Detta innebär en större öppenhet och insyn i myndigheternas verksamhet. Den enskilde har i dag helt andra möjligheter än tidigare att ta del av och värdera den offentliga informationen. Detta skapar förutsättningar för en ökad delaktighet från medborgarna och en större lyhördhet från myndigheterna.

Anf. 2 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Först var det skattemyndigheten som i mycket polemisk ton talade om vilka hemskheter som skulle drabba den svenska välfärden om inte det höga skattetrycket bibehölls. Några sekunder senare var det Naturvårdsverket som i mycket stark suggestiv ton propagerade mot växthuseffekten. Det här är två exempel från senare tid på hur en ny och rätt bekymmersam tendens har dykt upp i svensk debatt, det vill säga statliga myndigheter ägnar sig åt renodlad politisk opinionsbildning på skattebetalarnas bekostnad.

Det här tar sig huvudsakligen två uttryck. Det ena handlar om att redan etablerade myndigheter, till exempel skattemyndigheterna och Naturvårdsverket, ägnar allt större tid, kraft och resurser åt att propagera för politiska åsikter. Den andra tendensen är att det blir allt fler myndigheter som inte har något annat syfte egentligen än att ägna sig åt politisk opinionsbildning. Två exempel på det är Glesbygdsverket och Integrationsverket.

Prot. 2003/04:33

21 november

Svar på interpellation

Det här är ett demokratiproblem. En central idé i det svenska samhällssystemet i det svenska statsskicket är att skilja på det som är politikens uppgift och det som är myndigheternas uppgift. Politikens uppgift är att ägna sig åt opinionsbildning, debatt och beslut. Myndigheternas uppgift är att på ett opartiskt och sakligt sätt verkställa de beslut som riksdag och regering fattar. Med den nya tendensen att politikens och myndigheternas uppgifter blandas samman får vi en otydlig rollfördelning.

Låt oss se detta ur medborgarnas perspektiv. Av vem ska man utkräva ansvar när myndigheter ägnar sig åt att leka politiker? Vem utkräver man ansvar av i en sådan situation? Bortsett från demokratiproblemet är det också fråga om det är en vettig användning av skattebetalarnas pengar att myndigheter använder stora resurser till att ägna sig åt att bedriva politisk opinionsbildning inte bara mot medborgarna utan också mot folkvalda politiker.

Statsrådet undvek de riktigt svåra frågorna. Han sade i fråga om skattemyndigheternas opinionsbildning att det ligger väl inom ramen för myndigheternas verksamhet. Jag förstår att det finns en uppfattning om att det här ligger inom ramen för skattemyndigheternas verksamhet att ägna sig åt den typen av opinionsbildning. Men frågan är om det *bör* ligga inom ramen för skattemyndigheternas verksamhet att ägna sig åt den typen av politisk opinionsbildning och politisk propaganda. Statsrådet sade också i sitt svar: "Samtidigt måste man inse att konkurrensen om uppmärksamhet i medierna är stor och att myndigheterna måste ha rätt att kommunicera sina budskap på de sätt som bedöms som mest effektiva i förhållande till de målgrupper de vill nå." Mina synpunkter handlar inte om kritik mot myndigheternas sätt att marknadsföra sitt budskap. Min kritik handlar om *att* myndigheterna ägnar sig åt viss typ av politisk propaganda och vilka budskap som myndigheterna för fram. Jag tycker inte att statsrådet tar frågorna på allvar.

Jag upprepar min fråga till statsrådet. Han pekar på att myndigheterna har ett ansvar. Men har inte de också ett ansvar att den centrala principen i det svenska statsskicket upprätthålls? Politikerna fattar beslut – myndigheterna verkställer.

Anf. 3 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Jag vill också tacka för svaret. Jag noterar att det är biträdande finansminister Gunnar Lund som svarar. Det kan tyckas lite anmärkningsvärt. Frågan är i grunden ställd till Pär Nuder. Den är av en grundläggande konstitutionell karaktär. Dessutom har frågan en sådan gränsyta mot diskussionen om det demokratiska samhället att den lika gärna kunde ha varit ställd till demokratiministern.

Kanske är det lite avslöjande att Gunnar Lund tog svaret. Det beror inte på att Gunnar Lund har tagit hand om de konstitutionella frågorna eller agerar som demokratiminister. Snarare ser jag, som tidigare skarpt kritiserats och som indirekt omnämns i interpellationen, att den utpekade myndigheten Riksskatteverket är ett verktyg, ett redskap. Därför dyker Gunnar Lund upp i kammaren för att svara.

Det är viktigt att tydligt och klart slå fast att Riksskatteverket inte bara är Finansdepartementets eller finansministrarnas redskap. Riksskatteverket ska vara en fungerande och trovärdig myndighet i hela folkets,

inte bara Finansdepartementets, tjänst. Det är fullkomligt essentiellt och centralt att det som skiljer demokratier från mer centralstyrda stater och samhällen är på vems uppdrag som myndigheterna verkar. I demokratier är det angeläget att det aldrig får råda något tvivel om att myndigheterna är medborgarnas tjänare. I diktaturer används de ofta som statens och det maktbärande partiets verktyg.

Därför är frågan som riktas här oerhört principiellt angelägen. Jag instämmer helt och hållet i Tobias Krantz bild av att i Sverige har de senaste åren trenderna att myndigheterna ägnar sig åt partipolitiskt färgad propaganda och opinionsbildning blivit allt starkare.

Herr talman! Vi ska inte underskatta kraften och volymen i myndigheternas opinionsbildning. Naturvårdsverkets kampanjbudget är på 90 miljoner kronor. Det kanske inte är en stor post för en finansminister med utsikt över hela den omfattande svenska statsapparaten, men statsrådet bör betänka att den summan exakt motsvarar det som inför eurofolkomröstningen anslagits för ja- och nej-sidan tillsammans. I kronor räknat sköljer myndighetens budskap över oss med en kraft som motsvarar en hel folkomröstning – fast vi har inget alternativ; det finns inga ja- och nej-sidor.

Några alternativ, allsidighet eller nyanseringar får vi inte heller i den kanske allra mest uppmärksammade och kritiserade kampanjen, nämligen Riksskatteverkets kampanj för högskattestaten, väl tajmad till valåret 2002 och med en fortsättning det här året. Kampanjen riktar sig mot ungdomar, och syftet sägs vara att motverka svartjobb. Men RSV:s kampanj har knappast handlat om svartjobb. Ingenting i filmerna riktar sig direkt mot svartarbetarna. Tvärtom rullas bilder som tecknar en värld där ingenting fungerar om staten inte får ta hand om det. Gräsmattor blir vildvuxna så att det inte går att spela fotboll. Det kommer inget vatten ur kranarna, och gatorna är en lervälling om folket inte betalar de höga skatterna. Unga människor får en bild av att ingenting kommer att fungera om inte staten tar hand om detta. Det här skulle precis lika gärna kunnat ha Socialdemokraterna, Vänsterpartiet eller SSU som avsändare. Detta är mycket anmärkningsvärt.

Herr talman! Våra myndigheter och statens tjänstemän ska ha en hög trovärdighet och respekt. De ska verkligen agera i hela folkets tjänst. Missförstå mig inte. Det är inte fel med fri opinionsbildning och debatt i de här angelägna frågorna, men det får aldrig bli en uppgift för statliga myndigheter att driva debatt eller föra opinionsbildning. Det gör demokratin mindre vital. Det gör demokratin en otjänst.

Statsrådet pratar om svåra gränsdragningsproblem. Mot bakgrund av det jag har anfört och vi har diskuterat här, vad vill statsrådet göra? Hur vill statsrådet visa gott ledarskap och tydliggöra var gränsen går för myndigheterna? Hur vill statsrådet tydliggöra ett stopp och ett förbud för statliga myndigheter att driva partipolitiskt färgad opinionsbildning?

Anf. 4 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Låt mig göra klart varför det är jag som står här. Henrik von Sydow var inte helt på det klara med bakgrunden till det. Den är rätt enkel och inte riktigt så tillkrånglad som Henrik von Sydow tycks tro. Jag inser att det är mycket begärt att hålla reda på arbetsfördelningen

Prot. 2003/04:33

21 november

Svar på interpellation

mellan statsråden i regeringen, men jag har bland mina ansvarsområden den statliga förvaltningspolitiken.

I den egenskapen är det jag som ansvarar för hela den statliga förvaltningen – den politik vi bedriver i förhållande till myndigheterna inklusive deras informationsverksamhet. Jag är rädd för att Henrik von Sydow får hålla till godo med en enkel biträdande finansminister. Jag hoppas att det går bra.

Utan vidare spisning förklarar jag i mitt svar vad Tobias Krantz understryker starkt. Jag håller med om att det är viktigt att resonera kring de här frågorna, att det är kolossalt viktigt som princip och i praktiken att hålla rågången klar mellan det politiska beslutsfattandet å ena sidan och myndigheternas myndighetsutövning och verksamhet inklusive informationsverksamhet – alla gånger. Jag anser att de gör det, att de gör det bra. Jag delar inte uppfattningen att vi ser någon tendens till att de här gränserna suddas ut.

Jag tycker att både Tobias Krantz och Henrik von Sydow förfaller till ett språkbruk som helt saknar sans och måtta. Ni börjar i och för sig i en mildare terminologi om politisk opinionsbildning men hamnar snabbt i termer som politisk propaganda. Henrik von Sydow går helt över styr och börjar antyda att det skulle vara diktaturtendenser som ligger under den här verksamheten. Det saknar ju varje rimlig proportion.

Låt oss i stället nu titta specifikt på det ni framför allt ondgör er över, Riksskatteverkets informationsverksamhet och informationskampanj. Jag anser att den liksom Naturvårdsverkets kampanj handlar om professionella informationskampanjer. De bygger på genomtänkta strategier för att uppnå de mål som satts upp. Vad är det för mål som satts upp? Ja, det är ingalunda att övertyga svenska allmänheten om att skattenivån ska vara av ett visst slag. Ni hävdar att detta är propaganda för att skattetrycket ska vara så högt som möjligt. Det är en orimlig tolkning av detta inslag. Det är ingen tvekan om, för den som ser det här inslaget, att det handlar specifikt om att komma till rätta med och påverka ungdomars attityder när det gäller skattefusk.

Jag inbillade mig att i varje fall Tobias Krantz kunde hålla med mig om att det är angeläget att medborgarna gör rätt för sig, att ungdomarna fostras i en anda där man inte tycker att det är all right att ägna sig åt svartjobb, att fuska i förhållande till skattemyndigheterna. Det är vad kampanjen tar sikte på.

Det är också av allt att döma vad den har varit effektiv på. Det har gjorts en undersökning som visar att den här kampanjen har lett till att mellan mätningar i mars 2002 och ett år senare har en väsentlig attitydförändring ägt rum just bland ungdomarna, som är målgruppen för den här kampanjen. De ser på ett annat sätt just när det gäller svartjobben. Det accepteras i långt mindre utsträckning än fallet var tidigare. Ur den synvinkeln tycker jag att kampanjen har varit föredömlig.

Anf. 5 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Jag tycker inte att statsrådet tar sitt ansvar. Det som statsrådet huvudsakligen säger är att frågan om att göra de viktiga avvägningarna mellan vad som är politisk propaganda och vad som är rena informationsinsatser ska ligga på myndighetsnivå. Men detta är ett centralt demokratiproblem, Gunnar Lund. Det är en avgörande fråga om

fördelningen av uppgifter mellan politiker å ena sidan och tjänstemän och myndigheter å andra sidan. Här måste regeringen ha en uppfattning. Här måste regeringen ha en politik. Här måste regeringen ha en policy för hur man tycker att det ska se ut.

Det enda som statsrådet säger här är att det vilar ett stort ansvar på myndigheternas ledning och deras omdöme. Ja, men det är ju det som vi ifrågasätter, om det är så att myndigheten verkligen kan utöva den ledning och ha det goda omdöme som krävs. Ta till exempel debatten om Riksskatteverkets kampanj.

Statsrådet säger också att det är viktigt att man har krav på allsidighet och saklighet i den information som myndigheterna svarar för. Ja, det finns ju många personer som engagerar sig i frågor som gäller skattepolitiken som exempelvis tycker att de höga skatterna är ett skäl till att det finns mycket svartjobb. Varför omnämndes inte detta i så fall i denna kampanj?

Nej, hela den här diskussionen visar just det som både jag och Henrik von Sydow försöker visa, att detta är en fråga om politik. Detta är inte en fråga om enkel information där det handlar om att verkställa de politiskt fattade besluten. Det handlar om att det finns olika uppfattningar om vad höga skatter leder till. Det handlar om olika uppfattningar om höga skatter är bra och effekterna på svartjobben.

Detta är en politisk fråga. Det visar precis det som vi försöker peka på, att detta är en fråga som politiker borde debattera och diskutera och inte överlämnas till myndigheterna, så att myndigheternas opartiskhet och saklighet kan ifrågasättas. Det är ju det som är det stora problemet.

Vi har under senare år sett inte bara att de myndigheter som vi har haft i många år, som Naturvårdsverket och Riksskatteverket, har förfallit åt mer renodlat politisk opinionsbildning, utan också att vi skapar nya myndigheter, som inte har några andra uppgifter än att ägna sig just åt opinionsbildning. Vi ser Integrationsverket och Glesbygdsverket, som i realiteten inte har några andra uppgifter än att ägna sig åt opinionsbildning.

Gunnar Lund! Detta är frågor som vi politiker ska ägna oss åt att debattera, vad som är bra glesbygdspolitik, vad som är bra integrationspolitik, vad som är bra skattepolitik och vad som är bra miljö- och naturvårdspolitik. Detta är inte frågor som vi ska överlämna till myndigheter och tjänstemän. Detta är frågor som ska debatteras exempelvis här i riksdagens kammare men också i samhället i övrigt.

Den här debatten har två sidor. Den ena är att myndigheterna överskrider sina befogenheter och låter sig hänföras till politisk och partipolitisk propaganda. Den andra sidan, som också är allvarlig, är att politiker abdikerar från sina roller och säger att opinionsbildningen får andra ta hand om. Vi inrättar myndigheter och låter myndigheter ägna sig åt opinionsbildning, men själva tar politikerna inte det ansvaret. Här har vi också ett stort demokratiproblem, dels att myndigheterna överskrider sina befogenheter, dels att politiken inte tar sin uppgift på allvar.

Jag skulle vilja veta hur Gunnar Lund ser på detta – förvaltningsminister eller vilken uppgift som Gunnar Lund har, men som ändå är representant för regeringen och borde ha en uppgift i frågan: Hur ser statsrådet Gunnar Lund på dessa frågor? Är det så att politiken nu är på väg att abdikera? Är det det som vi nu ser genom de nya opinionsbildande myn-

digheternas framfart och de gamla myndigheternas tendens att ägna sig mer åt opinionsbildning och propaganda än vad vi har sett tidigare?

Anf. 6 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Jag vidhåller för statsrådet att den här diskussionen har en mycket central demokratisk gränsyta. Frågan om hur man ser på myndigheters självständighet är på flera sätt ett lackmustest: om man står för ett demokratiskt samhälle, med en tydlig maktindelning, där myndigheterna ska ha en hög respekt och är till för hela folket, eller om det är ett mer centralstyrt samhälle, som har myndigheterna som maktens verktyg. Det är en fundamental lackmustestfråga hur vi ser på detta.

Jag vill också återigen framhålla detta att det visst är någonting nytt som vi ser. Det är inte en glidande skala, där man kan diskutera att det är svårt att se mönster. Vi påpekar att generaldirektören för Riksskatteverket när kampanjen lanserades skrev: Den här gången handlar det om att förändra attityder. Det är helt nytt för oss och dessutom mycket svårare.

Det är med detta uppenbart att myndigheterna ger sig in på ett nytt fält, tar på sig en ny uppgift, en uppgift som man också ser som aggressivare.

På detta område är det fantastiskt viktigt att det politiska ledarskapet är mycket tydligt i fråga om rågången mellan å ena sidan opinionsbildning, som politikerna och det civila samhällets organisationer ska stå för, och å andra sidan myndigheterna, som har en helt annan uppgift.

Här beklagar jag att statsrådet inte är tydligare i sina politiska signaler, inte står upp för ett politiskt ledarskap som tydligt sätter gränser för den opinionsbildning som statliga myndigheter bedriver.

Därför frågar jag än en gång: Hur vill statsrådet tydliggöra gränsen för de statliga myndigheterna att inte driva opinionsbildning? Hur vill han tydligare markera detta och sätta gränser för en framväxande – jag drar mig inte för att säga det – propagandastat?

Anf. 7 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Jag måste säga att jag blir smått fascinerad av både Tobias Krantz och Henrik von Sydows argumentation och uppenbara önskan om en ökad centralstyrning i förhållande till myndigheterna. Om man får tro vad ni säger borde vi överge den förvaltningsmodell som tjänat oss så väl sedan Axel Oxenstiernas tid, där vi har de mindre och smidigare departementen och sedan fristående myndigheter med en hög grad av självständighet. Jag har för min del alltid tyckt att den modellen har tjänat oss väldigt väl och har goda möjligheter att göra det även fortsättningsvis.

Här hör man plötsligt från moderat och folktopartistiskt håll en vädjan om att staten och regeringen ska gå in och tydligare styra myndigheternas verksamhet. Det är gammaldags. Det är otidsenligt.

Informationen har varit en självklar uppgift för myndigheterna under en mycket lång tid. Det har för övrigt just skrivits en avhandling om saken – man har studerat det här hundralet år tillbaka. Den kan jag rekommendera till läsning. Jag skickar gärna över ett exemplar.

Också när det gäller regeringen och riksdagen har vi varit klart överens om tagen på det här området. Det var visserligen ett tag sedan detta diskuterades och blev föremål för en proposition. Det var så långt till-

baka som 1971, men det var en mycket gedigen produkt som dåvarande finansminister Gunnar Sträng lade på riksdagens bord. Där sade han, som föredragande, bland annat: Avgörande för om informationsåtgärder ska väljas bör alltså vara om dessa kan antas vara det mest effektiva medlet med beaktande av resultatet och kostnaderna. Informationsverksamheten bör därför planeras och budgeteras samordnad med övriga åtgärder.

Det var en modern syn som Gunnar Emanuel Sträng gav uttryck för år 1971. Han var väsentligt mer modern än vad herrarna Krantz och von Sydow är. De tycks vilja dra tillbaka klockan riktigt rejält och har av allt att döma över huvud taget inte hängt med i utvecklingen av ett formidabelt informationssamhälle. Det växer upp runtomkring oss och är i långa stycken kolossalt positivt. Inte minst med informationsteknikens hjälp ökar vi möjligheten i stor skala att kommunicera med medborgarna och underlätta servicen till medborgarna.

Men vi ser också en tendens till att det krävs alltmer av medborgarna när det gäller ett individuellt ansvarstagande. Det är ett individuellt ansvarstagande som jag trodde att både Folkpartiet och Moderaterna ständigt ordade om och värnade om. Ska det individuella ansvarstagandet vara möjligt krävs det en mycket god bas att stå på när det gäller informationen. Därför lägger jag, som förvaltningsminister, ned stor möda på att uppmuntra utvecklingen mot vad vi kallar 24-timmarsmyndigheten. Det står just för att man till fullo ska utnyttja informationstekniken för att underlätta servicen, för att underlätta tillgängligheten för medborgarna och för att också utveckla demokratin, det demokratiska samtalet med medborgarna.

Det här är den stora och spännande informationsuppgiften. Jag är glad över att myndigheterna tar en aktiv del i den. Här sitter herrarna pedantiskt och skolmästaraktigt – skolmästaraktigheten känns igen inte minst från de folkpartistiska leden – och har bockar i kanten och röda anmärkningar på enskildheter i kampanjer. Ni ser inte skogen, för ni koncentrerar er på några udda buskar.

Anf. 8 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Statsrådet Gunnar Lund kallar mig pedantisk. Jag skäms inte över att kalla mig pedantisk när det handlar om att upprätthålla det som är en av de viktigaste grunderna i det svenska statsskicket, det vill säga att vi ska göra en stark åtskillnad mellan det som är den politiska makten, som ska ägna sig åt opinionsbildning, debatt och beslutsfattande, och myndigheterna som ska ägna sig åt att verkställa de beslut som politiker på medborgarnas uppdrag fattar.

Jag är gärna pedant och ser inte alls det som ett skällsord i denna del.

Statsrådet är inne mycket på att Folkpartiet genom att komma fram med den här kritiken vill riva ned den svenska förvaltningsmodellen. Det är precis tvärtom. Det är just därför att vi vill värna den svenska förvaltningsmodellen, som bygger på denna tydliga åtskillnad, som vi vill se till att myndigheterna ägnar sig åt det som är myndigheternas uppgift.

Vi ser i andra länder där man har en annan förvaltningsmodell att det är mer naturligt att blanda politikens uppgifter och myndigheternas uppgifter, men i Sverige har vi haft en annan ordning. Jag tycker att vi ska ha kvar den ordningen. Det är därför som den här tendensen är så oroväckande, att gamla etablerade myndigheter ägnar sig alltmer åt att inte bara

Prot. 2003/04:33

21 november

Svar på interpellation

bedriva informationsinsatser, som är självklart, utan faktiskt också åt att ha starkt suggestiva kampanjer där man talar om saker för medborgarna. Det gäller inte bara medborgarna, utan man ägnar sig också åt lobbying och opinionsbildning gentemot dem som är folkvalda politiker.

Är det verkligen en rimlig användning av skattebetalarnas pengar att myndigheters pengar inte bara går till propagandakampanjer gentemot medborgarna utan också till lobbying gentemot politiker i regeringen eller politiker som sitter i riksdagen? Är det verkligen en rimlig användning av skattebetalarnas pengar?

Det har förstås hänt en hel del sedan Gunnar Strängs tid, Gunnar Lund. Informationsinsatser är självklara, men bara för att vi lever i ett informationssamhälle ger det inte *carte blanche* till myndigheterna att ägna sig åt partipolitisk propaganda eller politisk opinionsbildning. Myndigheter ska informera, men i det här informationssamhället är det politikens uppgift att ägna sig åt opinionsbildning och att propagandera för sina åsikter. Det är inte myndigheternas uppgift.

Jag hoppas att jag kan få ett klarläggande från statsrådet i hans sista inlägg, att han också inser denna skillnad.

Anf. 9 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Jag har inte behov av att säga så mycket mer. Jag tycker att diskussionen och debatten har varit klarläggande på många sätt. Jag vidhåller att det är kolossalt viktigt, såsom också interpellanten påpekar, att hålla rågången tydlig mellan det politiska beslutsfattandet å ena sidan och myndighetsutövningen å den andra sidan. Det vakar jag över. Det vakar regeringen över, och det vakar våra myndigheter, myndighetschefer och myndigheternas ledningar över.

Jag ser inte att det sker några övertramp i det avseendet. Jag utesluter inte att så kan ha skett någon gång eller kan ske i framtiden. Det vore i och för sig inte något märkvärdigt om olycksfall kan ske i arbetet när vi arbetar på det vis som vi ska arbeta, nämligen med ett utpräglat delegerat ansvar. Men i stort sett sköts det här på ett utmärkt sätt av myndigheterna.

Jag tycker att det är intressant och spännande att se med vilken energi de tar sig an uppgiften att träda in i informationssamhället med alla de möjligheter det erbjuder i varje fall i vårt moderna samhälle. Det bejakar jag på alla sätt.

Jag kan inte se att de exempel som har lyfts fram i den här debatten håller för en närmare granskning. Jag kan inte för mitt liv se hur detta kan rubriceras som politisk propaganda. Vill inte Tobias Krantz och Henrik von Sydow erkänna att Riksskatteverket har till tydlig och klar uppgift att bekämpa skattefusk i det svenska samhället? Det ingår i deras uppdrag, det uppdrag som de har fått från regering och riksdag. Detta gör de med de medel som de finner mest effektiva. Det här är uppenbarligen ett effektivt medel, att döma av de goda resultat som kampanjen har lett fram till.

Överläggningen var härmed avslutad.

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2003/04:FPM30 Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1683/95 om en enhetlig utformning av visumhandlingar Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1030/2002 om en enhetlig utformning av uppehållstillstånd för medborgare i tredje land KOM(2003)558 till socialförsäkringsutskottet

6 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Skatteutskottets betänkande
2003/04:SkU1 Anslagen till Skatteverket, kronofogdemyndigheterna och Tullverket, m.m.

7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 21 november

2003/04:315 av *Ulf Nilsson* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros
Bidrag till kompletterande skola

2003/04:316 av *Cecilia Widegren* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Möjligheter för företagare att teckna försäkring

2003/04:317 av *Johnny Gylling* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Sekretesslagen och rattfylleribrott

2003/04:318 av *Göran Persson i Simrishamn* (s) till försvarsminister Leni Björklund

Försvarets helikoptrar och flygpersonalens utrustning

2003/04:319 av *Jan-Evert Rådström* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Rikstrafiken

2003/04:320 av *Johan Löfstrand* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Nya fenomen på arbetsmarknaden

2003/04:321 av *Agne Hansson* (c) till utrikesminister Laila Freivalds
Ett demokratiskt val till duman i Ryssland

2003/04:322 av *Hillevi Larsson* (s) till statsrådet Morgan Johansson
Stödet till homosexuellas, bisexuellas och transpersoners organisationer

2003/04:323 av *Agne Hansson* (c) till statsrådet Berit Andnor
Gränshinder i Norden

2003/04:324 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Berit Andnor
Allmänna arvsfonden

Prot. 2003/04:33
21 november

2003/04:325 av *Susanne Eberstein* (s) till statsrådet Barbro Holmberg
Medborgarskap för vissa yrkesgrupper

2003/04:326 av *Ulla Löfgren* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Statens skogspolitik

2003/04:327 av *Gudrun Schyman* (v) till statsrådet Mona Sahlin
Könsdiskriminering inom sfi-undervisningen

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 25 november.

8 § Kammaren åtskildes kl. 9.40.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 §	Avsägelser	1
2 §	Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott och EU-nämnden	1
3 §	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	3
4 §	Svar på interpellation 2003/04:81 om statliga myndigheters opinionsbildning.....	4
	Anf. 1 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	4
	Anf. 2 TOBIAS KRANTZ (fp)	5
	Anf. 3 HENRIK VON SYDOW (m).....	6
	Anf. 4 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	7
	Anf. 5 TOBIAS KRANTZ (fp)	8
	Anf. 6 HENRIK VON SYDOW (m).....	10
	Anf. 7 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	10
	Anf. 8 TOBIAS KRANTZ (fp)	11
	Anf. 9 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	12
5 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	13
6 §	Bordläggning.....	13
7 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	13
8 §	Kammaren åtskildes kl. 9.40.....	14